

مقایسه اختلافات املائی انگلیسی آمریکایی و بریتانیایی

● علیرضا پورممتاز^۱
نویسنده و پژوهشگر

تهیه می‌گردد، حساسیت روی شکل و قالب این کلیدها افزایش می‌یابد. چنانچه کلیدواژه‌ای به درستی شناسایی نشود، دسترسی به بخش یا بخش‌هایی از متون را نه تنها تسهیل نخواهد کرد، بلکه به صورت یک مانع عمل می‌کند. به خصوص در سیستم‌های رایانه‌ای نه‌چندان هوشمند، احتمال این مانعیت در دسترسی به اطلاعات بیشتر می‌شود. یکی از ریشه‌های بروز این نادرستی‌ها در ارائه کلیدواژه‌های نمایه‌ها، املائی آنهاست که باید تابع الگویی مشخص و یک‌دست باشد. در این کتاب به گونه‌های املائی مهم زبان انگلیسی و مصادیق اختلافات آنها پرداخته‌اند. شرح مسئله و معرفی گونه‌ها در متن آمده و مصادیق آنها در پیوست‌ها ذکر شده است.

مبنای کتاب مقاله‌ای با عنوان «تأثیر اختلاف املائی انگلیسی آمریکایی و بریتانیایی بر میزان جامعیت بازیابی اطلاعات» است که مؤلفان همین کتاب نوشته‌اند و بیشتر در فصلنامه کتاب انتشار یافته است (اکبری، ۱۳۸۴، ص ۶۰-۵۹). زبان انگلیسی در متون منابع و مراجع علمی کاربرد بسیار گسترده‌ای دارد و از این رو در هر بحث و پژوهش علمی نیاز به استفاده از منابعی به زبان انگلیسی پیش خواهد آمد. اما زبان انگلیسی گونه‌های مختلفی دارد که در معنا و سبک نگارش و دستور خط با یکدیگر متفاوتند. این موضوع برای دو گونه انگلیسی آمریکایی و بریتانیایی حساسیت و اهمیت بیشتری دارد. توجه به اهمیت

■ اکبری، حسین؛ شه‌ریاری، پرویز. واژه‌نامه مقایسه‌ای اختلافات املائی انگلیسی آمریکایی و بریتانیایی، تهران: پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۸۵، ۳۰۹ ص، شابک: ۶-۴۸-۷۵۱۹-۹۶۴

نمایه‌سازی در هر دو نوع کاربری سنتی و مدرن آن برای کتاب‌ها و در محیط رایانه‌ای، فرآیندی برای فشرده‌سازی اطلاعات و ارائه نمایه‌ای مفهومی و هستان‌شناختی از محتوای نمایه‌سازی شده است که جست‌وجو و ارجاع را ساده‌تر می‌سازد. اما به همان نسبت که در نمایه‌ها، محتوا فشرده می‌شود و کلیدهایی برای ارجاع به مفاهیم و اجزای متون

چنانچه کلیدواژه‌ای
به درستی شناسایی
نشود، دسترسی به
بخش یا بخش‌هایی
از متون را نه تنها
تسهیل نخواهد کرد،
بلکه به صورت یک
مانع عمل می‌کند

در نمایه‌سازی نمی‌توان حتی کوچک‌ترین خطاها را پذیرفت، از جمله همین اختلاف املا که موضوع مورد بحث این کتاب است.

در کتاب با بررسی و تحلیل این حساسیت نمایه‌سازی و اثبات اهمیت آن با ارائه نمونه‌های آماری در حوزه‌های مختلف علمی، اهمیت توجه به املائی یکدست نشان داده شده است. طبقه‌بندی اولیه‌ای هم روی کتاب‌های مرجع موجود در بازار کتاب ایران براساس میزان توجه به این مسئله ارائه شده است. کتاب از این نظر و به دلیل نوع نگاهی که به مسئله نمایه‌سازی و تنظیم مدخل‌های کتاب‌های مرجع داشته، کتابی نو و قابل اعتناست.

در مقدمه کتاب نقل قولی از دکتر امید طبیب‌زاده آمده است که می‌گوید: «واژگان‌نویسی در ایران از نظر تجربی رشد بسیار کرده است، اما از نظر علمی، متأسفانه رشد چندانی نداشته است» (ص ۱۳). این کتاب را می‌توان جزء کتاب‌هایی دانست که می‌توانند برای رشد نگرش دقیق‌تر و علمی‌تر به بحث واژگان‌نویسی و نمایه‌سازی، مفید باشند.

بررسی‌های آماری و معرفی شاخص‌های ارزیابی عملکرد سیستم‌های بازیابی اطلاعات و بررسی تأثیر اختلافات املائی در جابه‌جایی این شاخص‌ها که از صفحه ۲۹۵ به بعد در کتاب آمده‌اند، نمونه خوبی از بررسی علمی مسئله‌ای است که در ظاهر چندان اهمیت ندارد، و سطح حساسیت نظام اطلاعاتی به

این تفاوت مبنای بحث این کتاب است. نویسندگان کتاب نیز که هر دو با پژوهش‌های علمی از نزدیک درگیر بوده و به اهمیت سهولت دسترسی به منابع واقفند، یکی از کاستی‌های رایج در تنظیم نمایه‌های منابع اطلاعاتی و حتی فهرست‌های مدخل‌های کتاب‌های مرجع را بررسی کرده و راهکارهایی برای جبران آن ارائه داده‌اند. هدف کتاب نیز ارائه همین راهکارهاست.

اختلاف املائی گونه‌های زبان انگلیسی ممکن است در نگاه اول مسئله چندانی مهمی به نظر نرسد و جزء اجزای سبک در نگارش در نظر گرفته شود. اما در بحث نمایه‌سازی، چه در نمایه‌های فیزیکی کتاب‌ها و به‌خصوص در نمایه‌های مورد استفاده در جست‌وجوهای رایانه‌ای و طراحی بانک‌های اطلاعاتی، این اختلاف حساسیت بسیار بالایی می‌یابد. نمایه‌سازی، منابع متعدد و ارزشمند را شناسایی کرده و با ارائه کلیدهایی آشنا، پژوهشگر را به سوی آنها هدایت می‌کند. درحقیقت پس از نمایه‌سازی، به‌ازای هر کتاب یا منبع و مرجع ارزشمند دیگر فقط مجموعه‌ای از شناسه‌ها و کلیدواژه‌ها می‌مانند که ما را به آن منابع می‌رسانند. بدین ترتیب، آن شناسه‌ها و کلیدواژه‌ها در چنان مرتبه‌ای از اهمیت و حساسیت قرار می‌گیرند که کوچک‌ترین خطا در تنظیم آنها ممکن است که مسیر دسترسی به منبع مهمی را منقطع سازد. به دلیل همین حساسیت بالاست که

بخش واژه‌نامه‌های کتاب که تقریباً ۹۰ درصد حجم کتاب را شامل می‌شود، صفحه‌آرایی و نظم ضعیفی دارد که مراجعه به آن را دشوار می‌سازد

مراجعه به آن را دشوار می‌سازد. به نظر می‌رسد با این حجم مطالب و تقسیم‌بندی آن در بخش‌های مختلف کتاب، باید قطع کوچک‌تری برای کتاب انتخاب می‌شد تا در جایگاه کاربردی در نظر گرفته شده برای آن مفیدتر باشد.

پرسی مهم دیگری که برای خواننده این کتاب باقی می‌ماند، پوشش واژگانی واژه‌نامه‌های این کتاب است. آیا فهرست‌هایی که در این کتاب ارائه شده‌اند، نمونه هستند یا تمام موارد اختلافات املائی موجود در زبان انگلیسی را دربرمی‌گیرد. حتی اگر فرض کنیم کتاب به‌دنبال پوشش کامل اختلافات بوده، گستره تاریخی و سطح کاربردی زبانی مجموعه‌های واژگانی ارائه شده مشخص نگردیده است.

به‌طور کلی این کتاب برای طرح مسئله‌ای واقعی و مبتلا به واژگان‌نویسی در ایران اثر مفید و قابل استفاده‌ای است که می‌تواند در چاپ‌های بعدی با اصلاحاتی مختصر در جایگاهی خوب قرار گیرد.

پی‌نوشت‌ها:

1.alireza@pourmontaz.com

ماخذ:

۱. اکبری، اسماعیل؛ شهریاری، پرویز (۱۳۸۴). تأثیر اختلاف املائی انگلیسی امریکایی و بریتانیایی بر میزان جامعیت بازیابی اطلاعات. فصلنامه کتاب، ۱۶ (۳) (پائیز).

خطاهایی از این دست را می‌نمایاند.

مخاطبان این کتاب نویسندگان و پژوهش‌گران و طراحان سیستم‌های اطلاعاتی و دست‌اندرکاران نمایه‌سازی در هر دو وجه رایانه‌ای و سنتی آن هستند. آنچه بیشتر اهمیت دارد، توجه به این مسئله است و نه ارجاع به این کتاب و نمایه‌های آن. از منظر مخاطبان کتاب، این مجموعه در بخش استدلالی و شرح مسئله و ارائه راهکارها مفید است. اما اگر کاربران رایانه‌ای کتاب را در نظر بگیریم، بهتر آن بود که فهرست‌ها به‌صورت رایانه‌ای همراه کتاب ارائه داده می‌شدند. اما اگر مخاطبان کتاب از بین نویسندگان و پژوهشگران را که لازم است به کتاب، به‌صورت مرجع واژگانی، مراجعه کنند، در نظر بگیریم، کتاب چندان خوب آراسته نشده است. سنجش این آراستگی، به‌خصوص در بخش واژه‌نامه آن، بر اساس شاخص‌های آراستگی کتاب‌های مرجع خواهد بود. شاخص‌هایی مانند سهولت جست‌وجو، رعایت اختصار، فشردگی و تناسب اندازه‌های حروف و متن با نوع کاربردی متن که معمولاً مراجعاتی موردی به آن صورت می‌پذیرد و استفاده از انواع نشانه‌های افزوده در سرصفحه‌ها (به‌صورت سرصفحه‌های متغیر و راهنما) یا حاشیه‌ها. تقریباً با احتساب تمام این شاخص‌ها، آرایش کتاب، به‌ویژه بخش واژه‌نامه‌های آن، ضعیف است. بخش واژه‌نامه‌های کتاب که تقریباً ۹۰ درصد حجم کتاب را شامل می‌شود، صفحه‌آرایی و نظم ضعیفی دارد که

یکی از ریشه‌های بروز این نادرستی‌ها در ارائه کلیدواژه‌های نمایه‌ها، املائی آنهاست که باید تابع الگویی مشخص و یک‌دست باشد